

Seat No. : _____

NC-117
November-2021
M.A., Sem.-III
503 : Sanskrit
(अनुवाद – अमरकोष)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

સૂચનાઓ : (1) વિભાગ-1માંથી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નના ઉત્તર લખો. દરેકનો ગુણભાર 14નો છે.

(2) વિભાગ-2માંથી સૂચવ્યા પ્રમાણે આઠ પ્રશ્નોના ઉત્તર લખવાનાં છે. દરેકનો એક-એક ગુણ છે.

વિભાગ-1

1. નીચેનાં વાક્યોનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો :

અધોલિખિતાનાં વાક્યાનાં સંસ્કૃતેન અનુવાદો વિધેય : ।

- (1) શિષ્ય અધ્યાપકની સાથે વેદપાઠ કરે છે.
- (2) વેદના મંત્રોમાં પ્રાર્થના અને પ્રેરણા હોય છે.
- (3) મંત્રના શ્રવણ દ્વારા સહુને સુખ મળે છે.
- (4) ગ્રીષ્મ ઋતુ આવે છે, ત્યારે કેરીનું ફળ મળે છે.
- (5) કેરી ફળોનો રાજા છે. તે સ્વાદમાં અનુપમ હોય છે.
- (6) તમે સવારે સૂર્યને જુઓ છો અને રાત્રે ચંદ્રને. દિવસે ચન્દ્રનો અને રાત્રે સૂર્યનો અભાવ હોય છે.
- (7) દિવસ અને રાત્રિ એ બંને કાળવાચક શબ્દ છે.

2. નિમ્નલિખિત વાક્યસમૂહનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો :

નિમ્નલિખિતસ્ય વાક્યસમૂહસ્ય સંસ્કૃતાનુવાદો વિધેયઃ ।

- (1) નૃપ સૈનિકને શસ્ત્ર આપે છે.
- (2) શ્રદ્ધાથી સત્ય અને સત્યથી વિજયનો અધિકાર મળે છે.
- (3) એક જનક જ આત્મજને ઉપદેશ આપે છે.
- (4) ધર્મ વિનાનું જીવન નિષ્ફળ છે.
- (5) રામ અને શ્યામ મંત્ર અને પદ્ય લખે છે અને તે પછી વાંચે છે.
- (6) જ્ઞાન મોક્ષ તરફ લઈ જાય છે.
- (7) નગરમાં માણસો અને માણસોમાં ભક્તિ રહે છે.

3. નિમ્નલિખિત વાક્યસમૂહનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો :

નિમ્નલિખિતસ્ય વાક્યસમૂહસ્ય સંસ્કૃતાનુવાદો વિધેયઃ ।

- (1) શકુની પાસા રમે છે.
- (2) ધનવાન ભિક્ષુકને વસ્ત્ર તથા અન્ન આપે છે.
- (3) બાળકો પંચતંત્ર અને હિતોપદેશ ભણે છે.
- (4) માણસ આંખથી જુએ છે અને પગથી ચાલે છે.
- (5) માથા ઉપરથી વાળ પડે છે.
- (6) નદીમાં જળ અને જળ ઉપર નૌકા છે અને નૌકામાં માણસો સવાર થયેલા છે.
- (7) ગોમયથી વૃશ્વિક જન્મે છે.

4. કારક અને ઉપપદ તરીકે દ્વિતીયા વિભક્તિનો સોદાહરણ પરિચય કરાવો.

કારકવિભક્તિત્વેન ઉપપદવિભક્તિત્વેન દ્વિતીયાવિભક્તેઃ સોદાહરણં પરિચયં કારયત ।

5. તૃતીયા વિભક્તિનો ઉપપદ વિભક્તિ તરીકે પરિચય કરાવો અને તેના સાતેક વાક્ય પ્રયોગ સંસ્કૃતમાં લખો.

તૃતીયાવિભક્તેઃ ઉપપદવિભક્તિત્વેન પરિચયં કારયિત્વા તદુપયોગપૂર્વકાનિ સપ્તવાક્યાનિ સંસ્કૃતેન લિખત ।

6. વિશેષણનો સુપેરે પરિચય કરાવી સંખ્યાવાચક વિશેષણોના સંસ્કૃતમાં સાતેક વાક્ય લખો અને તેનાં પ્રવર્તતા નિયમને સમજાવો.

किं नाम विशेषणम् इति सम्यक् परिचाय्य संख्यावाचकानां विशेषणानां प्रयोगपूर्वकं वाक्यसप्तकं लिखत ।

7. કાળવાચક દશેક અવ્યય લખી, તેમનો અર્થ બતાવી સંસ્કૃત વાક્યમાં તેમનો પ્રયોગ કરી બતાવો.
કાલવાચકાનાં દશ અવ્યયાનાં અર્થસહિતં સંગ્રહં કૃત્વા તેષામ્ અવ્યપદાનાં વિભિન્નેષુ વાક્યેષુ પ્રયોગં કુરુત ।

8. નિમ્નલિખિત પદ્યોમાંથી ગમે તે બેને તમારા શબ્દોમાં સમજાવો :

निम्नलिखितेषु पद्येषु यथेष्टं पद्यद्वयं स्वीयैः शब्दैः विवृणुत ।

- (1) આકાશે ત્રિદિવે નાકઃ લોકસ્તુ ભુવને જને ।

पद्ये यशसि च श्लोकः शरे खड्गे च सायकः ॥

- (2) કલા શિલ્પે કાલભેદેઽપિ આલી સખ્યાવલી અપિ ।

अब्ध्यम्बुविकृतौ वेला कालमर्यादयोरपि ।

અથવા

અમરકોષના વિષયવસ્તુનો પરિચય કરાવી, સંસ્કૃત-ભાષાશિક્ષણમાં તેની ઉપયોગિતા સિદ્ધ કરો.

अमरकोषस्य विषयवस्तुनः परिचयं कारयित्वा संस्कृतभाषाशिक्षणे तस्योपयोगितां साधयत ।

વિભાગ-2

9. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (ગમે તે આઠ)

અધોલિખિતેષુ કૈષાઞ્ચિત્ અષ્ટાનામ્ પ્રશ્નાનામુત્તરાણિ લિખત ।

- (1) સહના યોગમાં કઈ વિભક્તિ થાય છે ?
(2) રામાય નમઃ । એ કઈ વિભક્તિનો પ્રયોગ છે ?
(3) ઋતેના યોગમાં કઈ વિભક્તિ થાય છે ?
(4) પરા + જિના યોગમાં કોની કઈ કારક સંજ્ઞા થાય છે ?
(5) કદા અવ્યયનો શો અર્થ છે ?

- (6) કસ્મિન્ સ્થાને માટે કયો અવ્યય વાપરી શકાય ?
 - (7) નાક શબ્દ કયા બે અર્થમાં વપરાય છે ?
 - (8) નાના અવ્યયના બે પ્રચલિત અર્થ લખો.
 - (9) ગીતા સુન્દરં ગાનં ગાયતિ । વાક્યમાં કર્મકારક શું છે ?
 - (10) કોઈ એક ક્રિયાવિશેષણ લખી તેનો વાક્યમાં પ્રયોગ કરી બતાવો.
-